

УДК 378.091.3:159.9-051
DOI 10.31392/NPU-VOU.2021.1(80).01

Супрун Дар'я

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спеціальної психології та медицини
факультету спеціальної та інклюзивної освіти
НПУ імені М.П. Драгоманова

E-mail: darya7@ukr.net
orcid.org/ 0000-0003-4725-094X

Супрун Дар'я Миколаївна

доктор пед. наук, професор, професор кафедри спеціальної психології
та медицини факультету спеціальної
та інклюзивної освіти

Національного педагогічного університету
ім. М.П. Драгоманова, Київ, Україна
orcid.org/ 0000-0003-4725-094X
E-mail: darya7@ukr.net

Suprun Daria

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the department of Special Psychology and Medicine
Faculty of Special and Inclusive Education
National Pedagogical Dragomanov University
Kyiv, Ukraine

orcid.org/ 0000-0003-4725-094X
E-mail: darya7@ukr.net

**ПОБУДОВА ІНКЛЮЗИВНОГО, ІННОВАЦІЙНОГО, СОЦІАЛЬНО ЗГУРТОВАНОГО
СУСПІЛЬСТВА В РАКУРСІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВО-
ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

**CONSTRUCTING OF INCLUSIVE, INNOVATIVE, SOCIALLY COHESIVE SOCIETY
IN THE VIEW OF INTEGRATION TO EUROPEAN SCIENTIFIC AND
EDUCATIONAL SPACE**

Проведено аналітичний огляд тенденцій розвитку вищої школи в ракурсі інтеграції до європейського науково-освітнього простору. Висвітлено нагальний стан становлення інклюзивного, інноваційного, соціально згуртованого суспільства. Схарактеризовано концепції реформування, бази перспективного бачення розвитку вітчизняної вищої освіти. Акцентується увага на важливості та необхідності вивчення і втілення передового досвіду зарубіжних країн у контексті вищої освіти. Визначено ключові параметри для забезпечення конкурентоспроможності фахівця. Отже, з'ясовано шляхи та перспективи модернізації професійної підготовки в умовах інклюзії.

Ключові слова: система професійної підготовки, інтернаціоналізація, вища освіта, мобільні міжнародні студенти, іноземні студенти, інклюзія.

An analytical review of trends in the development of higher education in the perspective of integration into the European scientific and educational space is conducted. The current state of formation of an inclusive, innovative, socially cohesive society is highlighted. The concepts of

reforming, bases of a perspective vision of development of domestic education are characterized. The attention is focused on the importance and necessity of studying and providing the best practices of foreign countries in the context of higher education. The key parameters for ensuring the competitiveness of specialist are determined: a high overall level of development of the national education system; assimilation of new and advanced experience acquired in the process of cooperation with foreign countries; ensuring the quality of services in the internal and external markets of educational services; availability of quality educational and research infrastructure; development of strategic partnership; development of mobility. So, the ways and prospects of modernization of professional training in the conditions of inclusion are clarified.

Keywords: professional training systems, internationalization; higher education; mobile international students; foreign students, inclusion.

Постановка проблеми. Інтеграція університетів в світові процеси сприяє оновленню науковоосвітнього, особистісного й організаційного потенціалу ЗВО на індивідуальному, інституціональному й системному рівнях. Підтвердженням цього є, спільні наукові праці, які публікуються міжнародними колективами авторів. Об'єктивною ж реальністю розвитку освіти сьогодення є:

- розширення міжнародних зв'язків й інтеграція до європейської спільноти;
- навички іншомовної комунікації, що є ключовими для розвитку міжнародних відносин;
- багатомовність і полікультурність вважаються необхідними умовами життєдіяльності громадян нової Європи;
- необхідність пошуку нових конструктивних ідей для вирішення проблеми оптимізації та інтенсифікації формування іншомовної професійної компетентності.

Отже, інтернаціоналізація освітньої сфери – чинник становлення глобального простору вищої освіти, що класифікується як зовнішня (міжнародна академічна мобільність) і внутрішня (впровадження світових стандартів, навчальних курсів, міжкультурних програм тощо). Вважаємо за необхідне розглянути дані різновиди інтернаціоналізації. Почнемо з міжнародної академічної мобільності [4]. Значні соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні останніми роками зумовлюють необхідність підготовки нової генерації спеціалістів, здатних коректно реагувати на

ситуацію, що складається на ринку праці. В таких умовах особливої важливості набуває пошук ефективних шляхів професійної підготовки майбутніх фахівців, серед яких формування професійної мобільності є одним з найбільш перспективних. Актуальність проблеми формування професійної мобільності зумовила інтерес до неї науковців різних галузей знань. Серед факторів, що забезпечують професійну мобільність науковці вказують на високу адаптованість до різних соціальних ситуацій, функціонально різних видів діяльності. Важливість професійної мобільності для професійної підготовки в контексті інклюзивної освіти зумовило дослідницький інтерес [5].

Аналіз досліджень і публікацій. Сучасні технології індивідуалізації процесу професійної підготовки у вищій школі в рамках інклюзивних процесів розкрито у працях В. Засенка, Ю. Лянного, Н. Пахомової, В. Синьова, Л. Фомічової, А. Шевцова, М. Шеремет, Л. Дем (L. Dam), П. Воллера (P. Voller) та ін. Питанням інтернаціоналізації освітньої сфери присвячені праці М. Нестерової, В. Синьова, Д. Супрун, М. Супруна, М. Шеремет, та ін..

Мета. Серед виокремлених нами пріоритетних завдань, що підкріпленими є тенденціями Євроінтеграції, представлені: актуальні питання оновлення змісту професійної підготовки, реструктуризації освіти, трансформації гуманітарної освіти, вивчення передового світового досвіду, впровадження інноваційних технологій підготовки конкурентоспроможних фахівців як національного пріоритету [5; 7; 8].

Тож, здійснимо огляд наступних питань:

- стан і тенденції професійної підготовки в контексті інклюзії;
 - епоха діджиталізації – період COVIDу;
 - підтримка науковців в університетах, особливо у сфері науки і досліджень, та підвищення академічної мобільності;
 - актуальні тренди в запровадженні програм іноземною мовою;
 - академічна мобільність та інтернаціоналізація;
 - наукова діяльність та її оцінка.
-

Виклад матеріалу дослідження.

Виходячи з попередньоозначеного, виокремимо ряд питань, які є беззаперечно актуальними відносно вимог сьогодення:

Чи є професійна підготовка наразі інтернаціоналізованою?

Чи включасмо міжнародну перспективу у викладання?

(приклади з-за кордону, зразки, дослідження, зарубіжна практика)?

Чи мають студенти можливість виїжджати за кордон?

Чи включено глобальні та етичні проблеми у викладання?

Чи працюємо з реальним моделюванням, що виходить за межі міжкультурного спілкування, переговорів та вирішення проблем?

Чи створюємо ми командну роботу для студентів із різних культурних груп?

Чи створюємо ми безпечне середовище, де студенти можуть демонструвати толерантність до варіативних поглядів?

Консолідація понять «конкурентоспроможність» і «професійна мобільність» присвячена проблемі формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців у ЗВО. Конкурентоспроможність становить інтегративну характеристику професійної підготовки, складовою якої є професійна компетентність, що маніфестує зростанні ролі особистості в соціальних перетвореннях, вдосконаленні здатності усвідомлення динаміки процесів розвитку та можливості впливу на результат, що має бути покладено в основу проектування навчальної діяльності у ЗВО [3]. Обґрунтуємо сутність поняття «професійна мобільність» (виходячи з позиції компетентнісного підходу) як невід'ємну складову конкурентоспроможності фахівця і характеризується як інтегративна якість особистості, що визначається в готовності та здатності майбутнього фахівця до розвитку професійних функцій в межах однієї професійної діяльності та опанування абсолютно новими спеціальностями в умовах динамічно змінюваного ринку праці, що імпонує концепції дослідження. Відповідно до визначення ЮНЕСКО, мобільними міжнародними (mobile international) студентами є студенти, які перетнули національні чи

територіальні кордони з метою навчання, і на даний момент статистично рахуються поза країною походження. В доповідях Організації економічного співробітництва і розвитку (OECD – The Organisation for Economic Cooperation and Development) це визначення підтверджується. Крім того, чітко розмежовуються поняття «mobile international students» (мобільні міжнародні студенти) та «foreign students» (іноземні студенти). Студенти класифікуються як іноземні, якщо вони не є громадянами країни, яка здійснює збір статистичних даних. У той час, як іноземні студенти визначаються за громадянством/національністю, мобільні студенти – за попередньою країною навчання чи за місцем проживання. Слід зауважити, що основою всіх освітніх програм Європейського Союзу є сприяння вивченню іноземних мов. Як зазначалося вище, до складових інтернаціоналізації освіти належить також і мобільність викладачів, що, зазвичай, зумовлюється науковими дослідженнями [4].

Наведемо можливе варіативно змістове наповнення діяльності в рамках проєктів, зважаючи на актуальну ситуацію: освітні візити/онлайн-курси; семінар/майстер-клас для колег; онлайн-конференції; конкурси проєктів докторантів; круглі столи, що підсумовують результати проєктів тощо.

Інклюзія в інтернаціоналізованому освітньому середовищі має розглядатися з наступних позицій:

підняття теми інклюзії та інтернаціоналізації – тенденції, ініціативи

- інклюзія та інтернаціоналізація – взаємопов'язаність

- інклюзія та інтернаціоналізація – можливість налагодити співпрацю

Безперечно, передбачається відповідальність педагогічних факультетів, що підіймає наступні досить проблемні дискусійні питання:

Як навчати майбутніх педагогів в контексті інклюзії?

На чому базується підготовка педагогів для інклюзивної практики/роботи?

Форми педагогічної практики, створення навчальних планів, навчальних програм, предметів та спеціалізації, наукова робота студентів, студентські проєкти.

Чи готові факультети до змін?

Чи є на факультетах та в університетах візія?

Чи ведуться дискусії на університетському рівні щодо форми інклюзії?

Яку форму має інклюзія на факультетах?

Що нам потрібно для того, аби інклюзія стала частиною освіти для майбутніх педагогів?

Трансформація факультетів – що сприяє, чи навпаки, є перепоною?

Оцінка якості - реальність чи формальність?

Задля інспірації наведемо необхідні умови провадження інклюзії: партнерство зі школами – практика та дослідницькі проекти, активне наставництво, як одна з важливих стратегій інклюзії, освіта та критерії підготовки асистентів педагога, курс навчання впродовж життя [4].

Віртуальна реальність в освіті, зазначимо, викликала і проблемні питання, виявила переваги та недоліки, вказала на шляхи вирішення.

Отже, епоха діджиталізації – період COVIDу спричинила надзвичайне прискорення змін (стрибок у 2-7 років). Ще рік тому не можна було собі уявити суто онлайн дистанційні програми, а зараз їх вже акредитують і все університетське навчання (окрім клінічної підготовки) проходить онлайн. Розпочинається дискусія з приводу того, що “онлайн” – це якісно чи ні, адже на цей шлях стали топ-університети: Кембридж, Оксфорд, університети у США, ...

Що ж означає перехід у онлайн середовище:

Потрібно бути добре обізнаним технічно (ключовою є доступність інфраструктури на рівні технологічної підтримки університетів: якісний інтернет-зв'язок, камера, мікрофон, ...; цифрові компетенції (+освітні) тощо.

Слід зазначити, що систематична підтримка процесів трансформації стає необхідністю: он-лайн середовище зовсім інше, потрібно навчитися змінювати умови, структуру курсів, але це не означає зниження якості чи вимог; маємо відмовитися від зворотів «або/або», ми шукаємо рішення, що буде гібридним; необхідно зрозуміти, як студенти навчаються онлайн; ключовою є підтримка цифрових компетенцій усіх учасників навчального поцесу [4].

Безумовно, найбільшою проблемою є соціалізація. Студенти під час пандемії проживають більше депресивних відчуттів, відсутність соціалізації та соціальних зв'язків. Наразі чи не найбільша освітня тема – як за допомогою технологій забезпечити соціальну близькість, адже одним із ключових параметрів освіти є соціальний капітал, але що з цим робити в онлайн середовищі.

Наведемо умови забезпечення якісного онлайн середовища:

- Виправдовує себе середовище MS Teams, а також OBS Studio.
- Ключовою умовою є забезпечення обладнанням на рівні (два монітори, камера і мікрофон).
- Бажано мати спільне середовище для факультету чи університету.
- Слід використовувати дидактичні основи активуючого навчання.
- Бажано через 20-25 хвилин змінювати діяльність.
- Добре працює висвітлення на whiteboard, перехід на формат open book тощо.

Нижче наведемо можливі технологічні ідеї відповідно забезпеченню певного виду діяльності (Таблиця 1).

Таблиця 1

Вид діяльності	Технологічні ідеї
Письмові завдання	Запис у блозі, стаття в часопис, інфографіка, веб-сторінка,... (EduBlogs, WordPress, Lucidpress, Canva, Piktochart, Venngage, ...)
Комунікативні завдання	Запис голосу, підкаст, скрінкаст, створення відео, створення інтерв'ю,... (Vocaroo, FlipGrid, Screencast-o-matic, камера в телефоні, ...)
Перевірка/ тести / Співпраця	Вікторина, обговорення, дискусія, міні-уроки від студентів, ігри від студентів,... (Google чи MS Forms, Google timer, slideshows, Prezi, Quizlet, Kahoot!, LearningPaths, ...) (Google Drive і shared docs, Dropbox, Zoom, Hangouts, online to-do lists, online project management, ...)

Наступним значущим питанням провадження інклюзії є асистивні /допоміжні/ технології: розробка, доступність. Наведемо досить варіативні класифікації:

1. Класифікація за призначенням користувача:

- для особистого користування особами з особливими потребами
- для постачальників послуг для осіб з особливими потребами
- технологія як частина універсального проектування

2. Класифікація за цільовою групою:

- вади зору
- вади слуху
- фізичні вади
- специфічні проблеми при навчанні та когнітивні порушення
- психічні розлади та розлади аутистичного спектра
- хронічні захворювання тощо.

Існує безліч технологій, що спочатку були призначені для загального користування, а вже пізніше використовувалися в якості АТ, наприклад: розпізнавання мови; письмові комунікатори в режимі реального часу (чат тощо); мовні засоби (словники, перевірка правопису ...); відеотелефонія штучний інтелект ...

Інтернаціоналізація сучасної навчальної програми визначила наступні необхідні аспекти:

— провадження навчання іноземною мовою, (зарубіжна автентична література, викладачі фахівці, що досконало володіють іноземною мовою);

— завдання, які виходять за межі країни (студенти мають шукати інформацію в міжнародних джерелах, контактувати з іноземними студентами)

В умовах сьогодення необхідністю визначається саме *міжнародне навчання онлайн (online international learning)*, що підтримується такими факторами, як:

— спільні проекти кількох університетів;

— важливість створення для студентів такого спільного завдання, над яким вони працюватимуть у міжнародній команді;

- існування мережі для пошуку партнерів;
- перевагою є підвищення міжнародних компетенцій та мовних знань
- Прийняття різноманітності, толерантність до варіативних поглядів на

навчання є необхідністю сучасного світу

Міжнародне навчання онлайн: містить компонент рефлексії; завдання чітко визначені; відповідність міжнародним принципам.

Модель *COIL (Collaborative online international learning)* – це:

- об'єднана аудиторія з усього світу;
- співпраця – студенти та викладачі співпрацюють заради спільної мети;
- міжнародний досвід – і студенти, і викладачі здобувають новітній міжнародний досвід;

- *студентськоцентриська стратегія*: викладач надає стратегію, що спонукає студентів співпрацювати для створення продукту, який показує результат

- *спілкування ключове*: щоб досягти результату, викладачі та студенти мають постійно бути у конекті;

- *мовні виклики*: попри те, що англійська є офіційною мовою, учасник вчать спілкуватися й іншими мовами, допомагають нові технології.

Визначимо переваги COIL:

Інституції – Поширення престижності інституції в світі

Викладачі – Трансформації розуміння процесу навчання та власної ролі

Студенти – вчать керувати процесами та часом, вирішувати проблеми, взаємодіяти, бути громадянами світу

Отже, COIL СПРИЯЄ РОЗВИТКУ наступних складових процесу інтернаціоналізації освіти: емоційна змагальність, міжкультурні компетенції, когнітивна компетенція, міжкультурна комунікація

Таким чином, з вищенаведеного аргументу випливає, що закордонні навчальні поїздки, чи обмін онлайн, (на прикладі Erasmus) є беззаперечною вимогою сьогодення. Сучасні інтеграційні процеси, входження в Європейський освітній простір, а також формування глобального ринку праці зумовлюють потребу високої академічної мобільності.

Вимоги інтернаціоналізаційної мобільності: кредити – вимоги/критерії бакалаврські/дипломні: фінансова підтримка; бюджет університету/факультету/кафедри; об'єднання/подвійні/множинні дипломи. Перед студентом постає питання: чи використати можливості міжнародної мобільності?

Причини за: мова, новий досвід, співпраця, культура, особистий/професійний розвиток, «Глобальна особистість».

Приводи проти: мова, фінанси, продовження терміну навчання (?), вибір предметів.

Наведемо, як найбільш поширений, приклад, навчальні поїздки за програми Erasmus+:

► тривалість перебування 3–12 місяців;

► країни-члени ЄС: Бельгія, Болгарія, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Хорватія, Ірландія, Італія, Кіпр, Литва, Латвія, Люксембург, Угорщина, Мальта, Німеччина, Голландія, Польща, Португалія, Австрія, Румунія, Греція, Словаччина, Словенія, Іспанія, Швеція, Великобританія;

► країни – не члени ЄС: Ісландія, Ліхтенштейн, Македонія, Норвегія, Сербія, Туреччина;

► студент обирає з переліку договорів, підписаних міжвласним

Університетом і зарубіжними університетами.

Етапність:

- вибір гостьового університету;

- подання заявки через систему Isois (3 кола – лютий, квітень, вересень/жовтень) – мотиваційний лист англійською і CV;

- реєстрація предметів у гостьовому Університеті.

Умови: знання мови (ENG чи місцева); мін. 20 ECTS кредитів; мотиваційний лист англійською; активне навчання під час перебування за кордоном; мін. 2 курс навчання (бак.)

Наведемо також умови Erasmus+ практичноспрямованого стажування: країни: ЄС + Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн, Туреччина, Македонія,

тривалість: 2-12 місяців, підтримка: 400/500/600 євро на місяць, тривалість перебування враховується як тривалість навчальних поїздок Erasmus, Full-time job у цій країні.

Існують також досить ефективні Blended Intensive Programmes (BIP), що становлять короткі інтенсивні програми, які використовують інноваційні засоби навчання, комбінацію фізичної та віртуальної активності 15–20 учасників (студентів, співробітників), фізичну активність (5–30 днів), обов'язкову віртуальну участь, 3 кредити, фінансування 400 євро на учасника. Приклади: літні школи, екскурсії, наукові дослідження, мистецькі та творчі проекти, спільні проєкти чи інтенсивні курси з невеликою кількістю студентів тощо.

Отже, беззаперечно необхідні інновації навчання: підтримка міжнародних і міжфахових курсів для студентів; командна співпраця – на зустріч новим викликам; розвиток новітніх транс- і міжпредметних і курсів у формі комбінованих мобільностей. Безумовно, команда – найбільш стратегічне рішення, що розкривається засобом наступних постулатів:

- Орієнтація на цільові групи
- Навички / кваліфікація
- Командна співпраця
- Колективна та університетська культура – командні правила
- Співпраця з факультетами – регулярні зустрічі та обмін тощо.

Зобразимо процес адміністрування мобільності на рівні університету:

Інституційний координатор

↓ Керівник проєкту

↓ Адміністратори мобільності

↓ Координатори факультетів(закордонні відділи)

↓ Координатори в галузях

Таким чином, професійна підготовка у глобалізованому світі має провадити наступні аспекти: стратегії інтернаціоналізації та евалуації; Role leadership; інтернаціоналізація неформальної навчальної програми та університетського середовища; інтернаціоналізація навчальної програми = результат для всіх

студентів; залучення іноземних студентів; система підтримки студентів; підтримка розвитку працівників; налагодження міжнародних відносин тощо.

Отже, *трансформація університетського середовища* має залучати іноземних лекторів, забезпечити працівникам можливість вивчення іноземних мов, приваблювати іноземних студентів (пропозиції стажування), поводити міжнародні конференції, програми, партнерства, проекти.

Визначимо *Рівні інтернаціоналізації університетів*.

Бакалаврські програми: курси англійської / іноземних мов; курси орієнтовані на толерантність до варіативних поглядів, міжкультурне спілкування; тематичні дослідження, моделювання, порівняльні дослідження.

Магістерські програми: групові проекти, стажування в міжнародних компаніях.

Аспіранти: задучення іноземних тренерів, оцінювачів, у заключному іспиті бере участь міжнародний експерт, спільні проекти з іноземними партнерами, міжнародна публікаційна діяльність.

Університетський рівень: визнана кваліфікація для міжнародного ринку; підготовка студентів міжнародних професій, підготувати подвійну або спільну програму з іноземним університетом, факультативна частина проходить за кордоном, вітчизняні теми, збагачені міжнародною перспективою, навчання іноземних студентів.

Іншомовна підготовка є невід'ємною складовою фундаментальної освіти:

1. по-перше, завдяки своїй ролі у вищій освіті та глобалізованому суспільстві,

2. по-друге, як один із засобів передачі світовому співтовариству здобутків вітчизняної науки й освіти.

Що стосується вітчизняних фахівців, то вони не можуть знайомитися з першоджерелами, спеціалізованою літературою тощо.

Прогалини в іншомовній підготовці пояснюються недоліками всієї системи оволодіння іноземними мовами в вищій освіті.

Очевидним є те, що Україну від Європи все ще відокремлює мовний бар'єр.

Більшість фахівців мають проблеми іншомовного спілкування – існують великі протиріччя між реальним рівнем володіння іноземною мовою та вимогами суспільного життя сучасних українців в умовах євроінтеграції.

Вища освіта в Україні має забезпечувати підготовку фахівців, які могли б конкурувати з випускниками престижних закордонних ЗВО.

вимагається посилення не лише спеціалізованої підготовки, але й поглибленого вивчення інших дисциплін для професійної реалізації майбутніх професій, зокрема іноземних мов.

Розглядаємо процес підготовки через максимальне зближення дистанційного чи аудиторного навчання, позааудиторної роботи та набуття практичних навичок.

Використання інтегративного навчання, зокрема психолінгвістичних тренінгів у процесі підготовки, що дає можливість створити психологічні умови, які сприятимуть ефективному співтовариству.

Без вивчення міжнародного досвіду неможливо розвивати ефективну професійноорієнтовану вітчизняну систему підготовки, зокрема, іноземною мовою, яка була б адаптована до європейських норм і кращих світових освітніх стандартів.

Відтак професійна підготовка потребує суттєвої науково обґрунтованої модернізації, зокрема, запровадження окремих он-лайн спецкурсів, тренінгів, мастер-класів іноземною мовою, що уможливить вирішення актуальних завдань щодо інтеграції до Європейського простору загалом, та відповідності чинної системи підготовки кадрів досліджуваної категорії спеціалістів щодо кращих світових зразків та провідних тенденцій, зокрема.

Вимоги: етапність подачі навчального матеріалу після вивчення циклу фундаментальних психологічних і педагогічних дисциплін; реалізація транс- та міждисциплінарних зв'язків як по вертикалі, так і по горизонталі; не допускалося дублювання матеріалу; доступність інформації для сприйняття.

Стратегії розвитку вищої освіти у національному та світовому вимірі характеризуються:

- маніфестацією управлінської компетентності як основи професійної діяльності фахівця, що зумовлюється особливостями усвідомлення поведінки та діяльності в організації і є частиною сфери культури праці, культури професійної управлінської діяльності;

- розвитком професійного управлінського мислення, яке відзначається усвідомленим, цілеспрямованим, системним підходом та має відбуватися завдяки: формуванню управлінських професійних знань, вмінь та навичок;

- доцільністю і методичною виправданістю професійної, комунікативно-спрямованої підготовки висококваліфікованих фахівців іноземною мовою.

Доцільною і методично виправданою є професійна, комунікативно-спрямована підготовка іноземною мовою, кінцева мета якої:

- відповідає окресленим уявленням про майбутню професійну діяльність (предметність діяльності);

- стимулює відповідними заходами потребу у професіоналізації паралельно з вивченням іноземної мови (вмотивованість діяльності);

- призводить у співзвуччя навчальну діяльність іноземною мовою з особистою метою (цілеспрямованість діяльності);

- а також сприяє актуальному усвідомленню необхідності вивчення іноземної мови як запоруки стати освіченою, культурною, професійною, конкурентоспроможною не лише на вітчизняному, а й на міжнародному ринку праці та успішною особистістю (усвідомленість діяльності).

Методологічні вимоги:

концептуальність

системність

керованість

ефективність

відтворюваність

Сучасна професійноспрямована підготовка іноземною мовою – це цілісний процес, система, яка складається з цілого ряду підсистем, кожна з яких виконує свою функцію.

Кожен етап навчання має свою специфіку. Яка проявляється в методологічному та психологічному планах. У першому – матеріал змінюється за структурою, складністю змісту. Щодо другого – передбачається розвиток мотиваційних компонентів діяльності, вдосконалення процесів і операцій мислення, формування професійних інтересів. Маємо змогу спостерігати прямий транс- та міждисциплінарний зв'язок.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження.

Підсумовуючи зазначимо, Отже, соціально-економічні та політичні реалії сучасного світу, трансформаційні процеси у системі освіти, вимоги до сучасного фахівця та соціальне замовлення ринку праці спонукають до перегляду окремих усталених поглядів на цілі та завдання професійноспрямованої підготовки загалом та управлінської її складової, зокрема. Рівень підготовленості повинен відповідати міжнародним стандартам, що дозволить ефективно співпрацювати в глобальному життєвому просторі.

Необхідним є включення до професійної підготовки спецкурсів, які інтегрують на основі трансдисциплінарного підходу психолого-педагогічну, управлінську, іншомовну комунікативну складові професійної компетентності й забезпечує систематизацію та інтеграцію психологічних, управлінських, іншомовних знань в єдиний професійний простір

Комплексна мета інтегрованих он-лайн спецкурсів – підвищення у рівня професійно- педагогічної адаптивності, психолого-педагогічної та управлінської культури;

засвоєння сутності, закономірностей, принципів, умов формування якостей активного і соціального компетентного суб'єкта наукової діяльності;

практична підготовка особистості до виконання різних функцій і завдань, вирішення проблем професійного та особистісного саморозвитку.

Ці цільові установки спрямовані на розвиток:

системи універсальних управлінсько-психологічних здібностей і вмінь, що забезпечують реалізацію професійної позиції по відношенню до самого себе (вчити самого себе і адекватно оцінювати свої можливості, самостійно вибудовувати шляхи вирішення проблем і важких ситуацій в особистому і професійному житті, втілювати проекти з підвищення власної професійної компетентності, особистісної самореалізації;

способів продуктивної співпраці й спілкування, вирішення конфліктів;

готовності до оптимального рішення управлінсько-професійних завдань у новітніх політико-економічних умовах.

Ці цільові установки спрямовані на розвиток:

системи універсальних управлінсько-психологічних здібностей і вмінь, що забезпечують реалізацію професійної позиції по відношенню до самого себе (вчити самого себе і адекватно оцінювати свої можливості, самостійно вибудовувати шляхи вирішення проблем і важких ситуацій в особистому і професійному житті, втілювати проекти з підвищення власної професійної компетентності, особистісної самореалізації;

способів продуктивної співпраці й спілкування, вирішення конфліктів;

готовності до оптимального рішення управлінсько- професійних завдань у новітніх політико-економічних умовах.

транс- та міждисциплінарний підходи до організації навчального процесу у вищій школі,

втілені в різних дидактичних формах, дозволяють виконувати вимоги науки третього покоління, сформульовані в термінах компетенцій.

Інноваційні інформаційно-комунікативні технології є опорою для формування транс- та міждисциплінарних зв'язків.

Беззаперечно, інтернаціоналізація стимулює розвиток Вищої школи. Вагомий внесок в позитивні зрушення робить загальна тенденція професійної підготовки фахівців з належним рівнем розвитку управлінських вмінь та навичок і відповідною іншомовною комунікативною компетенцією. Фахівець

має бути частиною епохи діджиталізації, що уможливить конкурентоздатність на світовому рівні.

Отже, говорячи про інтернаціоналізацію української вищої освіти, зокрема, стосовно напрямку професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти, слід підкреслити важливість даного процесу та зазначити, що його можливо забезпечити не лише шляхом зміни нормативних актів. Для цього також необхідні пропозиції від вищих навчальних закладів, міжнародний досвід університетів, який вони зможуть передавати іншим закладам та самі його примножуватимуть. Інтернаціоналізація вищої освіти повинна перестати бути гаслом, а стати повсякденною реальністю. Серед переваг інтернаціоналізації можна виділити три аспекти. Перший – це формування зрозумілої для міжнародної спільноти системи вищої освіти, що досягатиметься шляхом інтеграції з європейським простором вищої освіти і дослідницьким простором. Другий аспект – забезпечення конкурентоздатності українських вищих навчальних закладів. Зазначеного можна досягти підтримуючи міжнародне співробітництво університетів, їх участь у міжнародних проектах та програмах, підвищення якості вищої освіти в середині кожного університету. Третій – це посилення потенціалу вищих навчальних закладів, підготовка їх до активної участі у міжнародних проектах. Соціально-економічні та політичні реалії сучасного світу, трансформаційні процеси у вітчизняній системі освіти, вимоги до сучасного фахівця та соціальне замовлення ринку праці спонукають до перегляду окремих усталених поглядів на цілі та завдання вищої професійної освіти загалом та професійної підготовки спеціальних психологів зокрема. Рівень підготовленості випускника повинен відповідати міжнародним стандартам, що дозволить ефективно співпрацювати в глобальному життєвому просторі. Це вбачається можливим, передусім, завдяки здійсненню прориву в освіті, а потім і в суспільстві в цілому.

Перспективними напрямками наукових пошуків убачаємо подальше вивчення й узагальнення досвіду та тенденцій професійної підготовки психологів у галузі спеціальної освіти; комплексне дослідження зазначеного

явища в дотичних галузях наукових знань та формулювання новітньої концепції становлення особистості сучасного фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Синьов В. М., Пометун О. І., Кривуша В. І., Супрун М. О.** (1997). Основи теорії виховання: навч. посіб. Київ : МП «Леся», 2000. 140 с.
2. **Супрун, Д. М.** (2017). Професійна підготовка психологів в галузі спеціальної освіти. монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 392 с.
3. **Супрун, Д. М.** (2019). Модернізація змісту професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти: монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 492 с.
4. **Супрун, Д. М.** (2018a). Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03. Київ, 2018. 657 с.
5. **Супрун, Д. М.** (2018b). Management – a component of psychologists' professional training (Менеджмент – складова професійної підготовки психологів): навч.-метод. посібник для студентів, слухачів магістратури та практикуючих психологів. Київ, 2019. 390 с.
6. **Супрун, Д. М.** (2021) Psychology of Management (Психологія Управління) : навчально-методичний посібник для студентів, слухачів магістратури та практикуючих психологів. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 384 с.
7. **Супрун, М. О.** (2005). Корекційне навчання учнів допоміжних закладів освіти: витоки, становлення та розвиток (друга половина ХІХ-перша половина ХХ ст.): монографія. Київ: Вид. КЮІ МВСУ Паливода А.В., 2005. 350 с.
8. **Шеремет, М.** (2018). Вища освіта в Україні: інтернаціоналізація, реформи, нововведення // Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний та медичний аспекти. Полтава: ТОВ «АСМІ». С. 238–242.
9. **Шеремет, М. К. & Супрун, Д. М.** (2017). Самоздійснення в контексті професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти: матеріали Всеукр. (заочної) наук.-практ. конф. Присвяч. 5-річчю кафедри корекц. освіти та спец. психол. Харків, 2017. С. 382–385.
1. **Fedorenko, M., Suprun, D.** (2019). Psychological Linguodidactics of Speech Development Activity of Senior School Age Children with Autistic Abnormalities WEB OF SCIENCE Published: Apr. 2019 in PSYCHOLINGUISTICS.
2. **Suprun, D.** (2020). Formation of the Primary School Teachers' Information Competency in Postgraduate Education WEB OF SCIENCE Published: Sep. 2020 in Postmodern Openings.
3. **Suprun, D., Griban, G., Okhrimenko, I.,** (2021) Formation of Psychophysical Readiness of Cadets for Future Professional Activity The Open Sports Sciences Journal, 2021, 14: 1-8 Electronic publication date: 22/03/2021] [Collection year: 2021] SCOPUS Core Collection <https://opensportssciencesjournal.com/VOLUME/14/PAGE/1/FULLTEXT>
4. **Sheremet, M., Suprun, M., Suprun, D.** (2020) Future Psychologists' Readiness to Work in Conditions of Social Cohesion in Education WEB OF SCIENCE Published: Sep. 2020 in International Journal of Applied Exercise Physiology.
5. **Zhuravlova L., Sheremet M., Dmytriieva I., Suprun D.** (2020). State of formation of motivation as one of the structural-functional components of speech development of primary

schoolchildren with dysgraphia. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. Vol. 24, Issue 08, p. 8985–8999. URL: <https://doi.org/10.37200/IJPR/V24I8/PR280893>

6. Zhuravlova, L., Sheremet, M., Suprun, D., Fedorenko, S., & Dubiaha, S. (2021). Results of the Examination of Primary School Students By Means of Speech Therapy Screening. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12(1), 326-342. <https://doi.org/10.18662/brain/12.1/185>

REFERENCES

1. Syniov V. M., Pometun O. I., Krivusha V. I., Suprun M. O. (1997). *Osnovy teorii vihovannya [Basics of upbringing theory]*. Kyiv: MP Lesia. [in Ukrainian]

2. Suprun, D. (2017). *Profesiina pidgotovka psychologiv v galuzi specialnoi osvity (monographia) [Professional psychologists' training in the field of special education: a monograph]*. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M.P. Dragomanova. [in Ukrainian]

3. Suprun, D. (2019). *Modernizatsiia zmistu profesiinoi pidhotovky psykholohiv v haluzi spetsialnoi osvity (monografiia) [Modernization of the content of psychologists' professional training in the field of special education: a monograph]*. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. [in Ukrainian]

4. Suprun, D. (2018a). *Teoriia ta praktyka profesiinoi pidhotovky psykholohiv v haluzi spetsialnoi osvity. (dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.03) [The theory and practice of psychologists' professional training in the field of special education. (DSc thesis)]*. Kyiv. [in Ukrainian]

5. Suprun, D. (2018b). *Management – a component of psychologists' professional training (menedzhment – skladova profesiinoi pidhotovky psykholohiv)*. Kyiv.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. [in Ukrainian]

6. Suprun, D. (2021) *Psychology of Management*: Kyiv.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. [in Ukrainian]

7. Suprun, M. (2005). *Korektsiine navchannia uchniv dopomizhnykh zakladiv osvity: vytyky, stanovlennia ta rozvytok (druga polovyna XIX-Persha polovyna of XX century.) [Correctional teaching of pupils in the special education institutions: preconditions, formation and development (second half of the XIX – first half of the of XX century)]*. Kyiv: View. KYUI MVSU Pal-ivoda AB. [in Ukrainian]

8. Sheremet, M. (2018). *Vyshcha osvita v Ukraini: internatsionalizatsiia, reformy, novovvedennia. [Higher education in Ukraine: internationalization, reforms, innovations]. Stanovlennia osobystosti dytyny v umovakh suchasnoho rozvytku suspilstva: sotsialno-pedahohichnyi, psykholohichni, korektsiyni i medychni aspekty – Formation of the child's personality in the conditions of modern development of society: socio-pedagogical, psychological, corrective and medical aspects*. Poltava: TOV «ASMI», 238–242. [in Ukrainian]

9. Sheremet, M. & Suprun, D. (2017). Self-realization in the context of psychologists' professional training in the field of special education. *Materials of Ukrainian (correspondence) scientific and practical conference devoted to 5th anniversary of the department correctional education and special psychology*, 382–385. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 01.08.2021 р.